

Actieplan Studentenwelzijn

September 2022

Leiden

Inhoud

1. Aanleiding	3
2. Probleemstelling	5
3. Doelstellingen	6
4. Het verminderen van de stress en druk door externe stressoren.....	7
4.1 Financiële stress en onzekerheid bij studenten.....	7
4.2 Prestatiedruk.....	10
4.3 Huisvesting.....	12
5. Betrokkenheid studenten	14
6. Toegang tot zorg	17
7. Preventie	19
8. Het verbeteren van het sociale klimaat.....	21
Overzicht van acties.....	213

1. Aanleiding

In maart 2020 brak het coronavirus uit in Nederland. Het aantal besmettingen steeg in een hoog tempo wat leidde tot een breed pakket aan maatregelen die de maatschappij deels tot stilstand bracht. Gedurende twee jaar gold onder andere in verschillende perioden een quarantaineplicht, een mondkapjesplicht, een avondklok en *social distancing*. Daarnaast werd de horeca gesloten, werd thuiswerken de norm en moesten fysieke ontmoetingen beperkt worden. Deze maatregelen hadden een enorme impact op de inwoners van Leiden, waar studenten ook deel van uitmaken. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat het welzijn van studenten gedurende de coronacrisis achteruit is gegaan.¹

Een van deze onderzoeken werd gestart door studenten uit Leiden, Utrecht en Delft. Onder het initiatief 'Lieve Mark' deden zij onderzoek naar het welzijn en de behoeften van studenten tijdens de coronacrisis. Uit dit onderzoek bleek onder andere dat 1 op de 3 studenten zijn leven een onvoldoende gaf en dat zij mentale klachten ervaarden zoals stress, eenzaamheid en prestatiedruk. Daarnaast riepen zij universiteiten, hogescholen en gemeenten op om studenten te betrekken bij besluitvorming. Ook stuurden verschillende studentenverenigingen, samen met de Plaatselijke Kamer van Verenigingen een brandbrief naar het college toen de horeca voor de zoveelste keer gesloten moest worden, waarin zij hun bredere functie aankaartten. Deze signalen bleven niet onopgemerkt. Het onderwerp kreeg veel media-aandacht en tijdens meerdere persconferenties van het kabinet riepen premier Rutte en minister De Jonge jongeren op om mee te denken over een effectief coronabeleid dat ook werkt voor hen.

Het welzijn van studenten en jongeren kwam zo meer onder de aandacht bij beleidsmakers. In de landelijke politiek heeft dat mede geleid tot plannen om de basisbeurs voor studenten herin te voeren, en het bindend studieadvies (BSA) te versoepelen. Maar ook op lokaal niveau werden er stappen gezet: in Leiden kwam er al snel een samenwerking tussen de gemeente, studenten en kennisinstellingen om de communicatie met studenten rond coronaregels en hun ervaringen te verbeteren.

In Leiden wonen meer dan 15.000 studenten. Studenten zijn als Leidenaren direct verweven met de stad en zij vormen een substantieel deel van de Leidse identiteit. De gemeente vindt het dan ook belangrijk om een blijvende bijdrage te leveren aan het welzijn van de student die in onze stad woont, studeert, werkt en recreëert. De opgedane ervaringen en gevolgen van de coronacrisis hebben sterk bijgedragen aan het agenderen van studentenwelzijn in Leiden. Als gevolg daarvan zijn we in het programma social impact voor en met deze groep inwoners tot actie overgegaan. Zo namen wij als gemeente, net als andere steden, twee studentambtenaren in dienst om de verbinding te leggen tussen de student en de gemeente. Zij zijn dan ook de opstellers van dit Actieplan Studentwelzijn, met inbreng van medestudenten, kennisinstellingen en diverse gemeentelijke afdelingen. Zij delen in dit actieplan ook enkele eigen ervaringen. Daarnaast is de ambitie om het studentenwelzijn te verbeteren in april 2022 vastgelegd in een verklaring, ondertekend door kennisinstellingen,

---

¹ Caring Universities, 2020; *Coronamaatregelen maken jongeren angstiger en somberder*, 2020; Kester, 2020; Remie & Veldhuis, 2020).

Plaatselijke Kamer van Verenigingen, Studievereniging Overlegplatform en de gemeente.² De gemeente Leiden zet sterk in op de samenwerking die voortvloeit uit deze gezamenlijke ondertekening. In veel van de activiteiten wordt de samenwerking met partners specifiek benoemd maar bij alle activiteiten wordt gekeken hoe we het best samen kunnen optrekken rond een thema. Dit vormt de inbreng voor de gezamenlijke actieagenda van hogeschool, universiteit, de studentenorganisaties en de gemeente.

Leeswijzer

Dit document is een actieplan. De acties zullen worden uitgevoerd door medewerkers van de gemeente Leiden in samenwerking met studenten en partners binnen de stad. Elk thema binnen het verbeteren van studentenwelzijn begint met achtergrond rond dit thema en enkele algemene overwegingen. Vervolgens worden er 1 of meer acties geformuleerd die bijdragen aan het algemene doel van dat thema. Afsluitend volgt er een overzicht van alle doelstellingen, acties en statussen, met de betrokken partners om die acties succesvol uit te voeren. Dit actieplan is een startpunt voor het verbeteren van studentenwelzijn. Veel activiteiten zullen vanuit de samenwerking met andere partijen plaatsvinden, zoals binnen de actie-agenda vanuit de Verklaring Studentenwelzijn. Dit staat niet overal specifiek genoemd aangezien dit document voornamelijk de inzet vanuit de gemeente zelf betreft.

---

² [Studentenwelzijn – Leiden Kennisstad](#)

2. Probleemstelling

Hoewel de studententijd door veel mensen wordt bestempeld als “de leukste tijd van je leven”, zijn er de afgelopen jaren alarmerende berichten gekomen over het welzijn van deze groep. Uit de Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs (2021) bleek dat 51% van de studenten psychische klachten ervaart, en dat zelfs 68% emotionele uitputting ervaart. Hoewel deze enquête is afgenomen in het voorjaar van 2020, toen door strenge coronaregels weinig sociale contacten mogelijk waren waardoor het aantal studenten met psychische klachten en emotionele uitputting mogelijk hoger lag, zijn dit zeker zorgwekkende cijfers.

Maar ook voor corona steeg het aantal studenten dat zorg vraagt voor psychische hulp in Leiden al, zo bleek uit een onderzoek, uitgevoerd in opdracht van de Leidse huisarts dr. A. M. van den Braken. Tussen 2016 en 2019 was er een duidelijke toename van GGZ-zorg onder jongeren, geclusterd bij postcodes met hoge studentenpopulaties. Deze ontwikkeling is zorgwekkend, en toont ook dat de trend los staat van de coronacrisis daar deze toename al plaatsvond voor de coronacrisis in Nederland was begonnen. Het is daarom niet vanzelfsprekend dat met een einde aan de coronacrisis ook meteen de mentale gezondheidsproblematiek onder studenten verdwijnt. Daarom zijn er structurele maatregelen nodig om het studentenwelzijn in Leiden te verbeteren.

3. Doelstellingen

In dit actieplan onderscheiden we 5 doelstellingen waar de gemeente naar zal streven ter verbetering van het studentenwelzijn, met steun van derde partijen zoals onderwijsinstellingen en studentenorganisaties. Deze doelstellingen luiden;

1. Het verminderen van de stress en druk die studenten ervaren door externe stressoren zoals; prestatiedruk, studieleningen en huisvesting
2. Het verbeteren van de betrokkenheid van studenten bij de gemeente
3. Het verbeteren van de toegang tot zorg voor studenten
4. Het versterken van de inzet op preventie van (verergering van) problemen
5. Het verbeteren van het sociale klimaat van studenten

Daarbij nemen we in overweging;

- a. De behoeften van internationale studenten; deze zijn lastiger te bereiken via de bestaande netwerken maar hebben juist vaker serieuze problemen in het kader van welzijn.
- b. Het belang voor studentenwelzijn van fysieke en laagdrempelige ontmoetingen.
- c. Dat activiteiten ter bevordering van het studentenwelzijn idealiter dicht bij het netwerk van de student (onderwijsinstellingen, verenigingen) plaatsvinden.
- d. Dat de coronacrisis het studentenwelzijn meer onder de aandacht heeft gebracht, maar de problematiek ook daarvoor al bestond en na de coronacrisis niet plots zal verdwijnen.
- e. Dat de gemeente een van de partijen is die hier een rol in heeft en neemt. Samenwerking met onze lokale partners is nodig, daarnaast zal via diverse landelijke netwerken in gesprek worden gegaan over vraagstukken die in dit actieplan aan de orde zijn.

4. Het verminderen van de stress en druk door externe stressoren

4.1 Financiële stress

Veel studenten maken zich zorgen over de studieschuld die ze in de loop van hun studie aan het hoger onderwijs opbouwen. Uit de Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs bleek dat er een statistisch verband was tussen de hoogte van de studieschuld van studenten en hun mentale welzijn. Studenten met hogere studieschulden hebben vaker last van psychosociale klachten en hebben minder veerkracht.

Het leenstelsel

Studenten kunnen via het leenstelsel onder gunstige voorwaarden geld lenen; maximaal €1.076,14 per maand. Daarnaast bestaat er voor studenten van wie de ouders een lager inkomen hebben ook nog een aanvullende beurs. Deze aanvullende beurs, en het studentenreisproduct, zijn een prestatiebeurs. Ze hoeven niet terugbetaald te worden als je binnen 10 jaar een diploma haalt.

De rest van een studieschuld moet vanaf 2 jaar na je studie worden terugbetaald. Hiervoor wordt een maandelijks bedrag berekend door DUO, waarmee je in precies 35 jaar je volledige schulden hebt afbetaald. Er wordt echter ook rekening gehouden met je inkomen; op basis van jouw inkomen en dat van je partner wordt een bedrag bepaald waar je aflossing nooit boven mag zitten, de draagkracht. Houd je na 35 jaar dus een studieschuld over (omdat je draagkracht lager is dan je aflossing), dan wordt de restschuld kwijtgescholden. Je mag altijd meer aflossen als je dat zelf wilt, en je mag ook 5 jaar je aflossing op “pauze” zetten.

Nieuwe kabinetsplannen

In het nieuwe regeerakkoord wordt de ambitie beschreven om een basisbeurs voor studenten weer in te voeren, met behoud van de huidige leenvoorwaarden. Het leenstelsel wordt in die zin dus niet “afgeschaft”, maar aangevuld met een vaste beurs voor alle studenten vanaf het studiejaar 2023-2024. Volgens de huidige kabinetsplannen komt de basisbeurs neer op €255 voor uitwonende studenten en €91 voor thuiswonende studenten. Omdat dit bedrag voor de meeste studenten onvoldoende is om van te leven, is de verwachting dat ook in de toekomst veel studenten nog zullen moeten lenen en een schuld zullen opbouwen. Bovendien wordt de rente op studieleningen iedere 5 jaar bijgesteld, en is de kans groot dat die in de toekomst hoger zal uitvallen dan de huidige 0%, wat kan leiden tot onverwacht hogere lasten na de studie.

Feiten en cijfers

65% van de studenten heeft een studieschuld. Onder enkel uitwonende studenten is dit percentage hoger: 81%. Er zijn (nog) geen harde cijfers over de gemiddelde studieschuld van studenten na afstuderen, en schattingen hiervan lopen sterk uiteen, maar het is naar alle waarschijnlijkheid aanzienlijk meer dan de €15.000 die vaak genoemd wordt als gemiddelde studieschuld.

Meer dan de helft van de studenten met een studieschuld (56%) maakt zich zorgen over de gevolgen die deze schuld heeft voor toekomstige financiële beslissingen; met name het kopen van een huis. Iets minder (maar nog steeds een aanzienlijk aantal) studenten maken zich zorgen over de hoogte van hun studieschuld en de aflossing ervan, respectievelijk 42% en 43%. Ruim een kwart van de studenten (28%) maakt zich zorgen over of ze hun studie binnen de door de prestatiebeurs gegeven tijd kunnen afronden.

Identificatie van het probleem

Studenten zijn over het algemeen redelijk op de hoogte van de gevolgen van hun lening voor later. Er is echter minder kennis over hoe de aflossingsregeling precies werkt, en over de prestatiebeurzen (aanvullende beurs en studentenreisproduct). De kennis over het leenstelsel in het algemeen is sinds 2017 ook afgenomen, zo bleek uit onderzoek van het NIBUD. Studenten zijn door het leenstelsel ook afhankelijker geworden van hun ouders; studenten die geld krijgen van hun ouders of een aanvullende beurs ontvangen hoeven immers minder te lenen. Studenten hebben vaker zorgen over hun financiën en het rondkomen in studententijd en de stap na het studeren, waaronder wonen, leidt tot stress.

Actie: verbetering van informatievoorziening in samenwerking met DUO

In samenwerking met kennisinstellingen en het kenniscentrum economie en psychologie wordt de verbinding gezocht met landelijke partijen zoals DUO en Wijzer in Geldzaken om de informatievoorziening naar studenten toe te verbeteren.

Toelichting: hoewel DUO uiteindelijk de instantie is die de studielening verstrekt en de terugbetaling regelt, is de voorlichting die studenten nu vanuit DUO krijgen beperkt. Dat komt omdat DUO over het algemeen zelden actief studenten benadert over geldzaken en een zakelijke manier van communiceren heeft. Daardoor lopen sommige studenten (en ook scholieren) soms toeslagen mis. In de landelijke netwerken van studentambtenaren en studentenwelzijnsorganisaties wordt dit onderwerp geagendeerd. Vanuit Leiden leveren we hier onze bijdrage aan door voorbeelden aan te dragen vanuit de Leidse student. Daarnaast vinden we het wenselijk om verder te kijken naar hoe de kennis van DUO toegankelijker gemaakt kan worden voor studenten. Een actueel voorbeeld is dat Denktank Student & Stad schuldenproblematiek onder jongeren als thema heeft, en hun bevindingen kunnen hierin worden meegewogen.

Door de bril van de student:
Hoe studenten met het leenstelsel omgaan verschilt sterk per student. Sommige studenten lenen maximaal ("maximaal leven is maximaal lenen"), andere hebben juist een (soms irrationele) angst voor studieschulden. Ook spelen ouders een grote rol; niet alleen dragen ze al dan niet financieel bij, hun advies heeft ook veel invloed op het leengedrag van studenten en over de keuze om bijvoorbeeld uit huis te gaan of een bijbaan te nemen.

Actie: studiefinanciering informatie- en voorlichtingsloket

We verkennen in 2022 in welke vorm en waar een loket in Leiden geopend kan worden waar studenten (mbo, hbo en wo) terecht kunnen met vragen over studieleningen, studiefinanciering, schulden of vragen over aflossing. Dit loket moet laagdrempelig toegankelijk zijn. Naast de rol van informatieloket, kan dit loket ook actief een rol spelen in voorlichting, bijvoorbeeld door aanwezig te zijn bij de introductieweek van wo, hbo of mbo, of nauw samen te werken met studenten- en studieverenigingen. Het opzetten van dit loket zou in coördinatie en eventueel in samenwerking kunnen gebeuren met verschillende andere partijen die zich al bezighouden met financiële voorlichting, zoals de stadsbank of schuldhulpmaatje. Ten behoeve van de laagdrempeligheid zou het loket bij voorkeur worden bemenst door studenten zelf, naar het model van de rechtswinkel.

4.2 Prestatiedruk

Driekwart van de studenten (76%) ervaart prestatiedruk. Dit blijkt uit de eerder genoemde Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs. Onder andere door de invoer van het leenstelsel en het BSA ervaren veel studenten de druk om hun studie zo snel mogelijk af te ronden en direct de juiste studie te kiezen. Ook hebben veel studenten het gevoel dat zij tijdens hun studie hoge cijfers moeten halen en een uitgebreid cv moeten opbouwen om te voldoen aan de hoge eisen die werkgevers stellen. Studenten ervaren prestatiedruk vanuit zichzelf en vanuit anderen. Het gaat hierbij verhoudingsgewijs vaker om ervaren prestatiedruk vanuit zichzelf (46%) dan om prestatiedruk vanuit anderen (31%). 22% ervaart prestatiedruk vanuit zowel zichzelf als anderen.

De belangrijkste bevindingen zijn de sterke verbanden tussen het ervaren van veel stress en prestatiedruk enerzijds en psychische internaliserende klachten en emotionele uitputting anderzijds. Studenten die veel stress en/of prestatiedruk ervaren hebben ook mindere mate van positieve mentale gezondheid en veerkracht.

Het RIVM en Trimbos willen aandacht in het beleid en de onderwijspraktijk voor interventies en/of gerichte inspanningen die bijdragen aan het verminderen van (studie)stress en prestatiedruk onder studenten. De focus moet weggehaald worden bij de cijferlijsten en neergelegd worden bij de persoonsvorming en professionele ontwikkeling. Dit geldt niet alleen voor het hoger onderwijs, maar ook voor het voortgezet onderwijs. Het oppakken van het probleem als geheel lijkt moeilijk. Er spelen componenten mee die samen hang met het onderwijssysteem (waaronder toetsing en toelating), maar ook een bepaalde prestatiegedrevenheid in de maatschappij. Uit de gesprekken die wij voerden met de universiteit blijkt dat zij zich bewust zijn van het probleem maar dat ook zij worstelen met het vinden van de juiste strategie en middelen om prestatiedruk aan te pakken. We willen vanuit dit actieplan bijdragen aan het verminderen van de stress die prestatiedruk met zich meebrengt en daarmee dus bijdragen aan de door het RIVM en Trimbos gevraagde verandering in beleid. Wij hopen onder andere door middel van onderzoek een beter inzicht te krijgen in de oorzaken van prestatiedruk zodat, bijvoorbeeld door samenwerking met faculteitsraden en opleidingscommissies, gerichte keuzes binnen de verschillende leefwerelden van studenten vormgegeven kunnen worden.

Door de bril van de student: De druk komt in eerste instantie vanuit de student zelf. Naar mijn ervaring is een groot deel van de stress die wij als studenten ervaren te wijten aan de angst om niet aan een baan te komen na de studie. Onder studenten gaan Horrorverhalen rond over eindeloze sollicitatierondes en het gewicht wat aan de cijferlijst toegekend wordt. Daarnaast wordt er vanuit docenten, vooral tijdens de master, gehamerd op het halen van hoge cijfers. Vaak wordt een 8 als minimale cijfer neergezet. Tot slot vergelijken studenten zich ook veel met elkaar. Dit hoort er natuurlijk een beetje bij, maar het zorgt er wel voor dat studenten niet snel tevreden zijn met een bepaald resultaat omdat iemand anders het altijd beter doet.

Actie: onderzoek prestatiedruk in Leiden

Bij de aanpak van prestatiedruk speelt bewustwording een grote rol. Wij willen lokaal verder onderzoeken welke oorzaken leiden tot prestatiedruk onder jongeren en studenten in Leiden. Dit onderzoek zal worden opgezet door de studentambtenaren, waarbij we mogelijk via Leren met de stad en/of de universiteit het onderzoek kunnen uitvoeren. We nemen eerdere bevindingen mee met als uitgangspunt: het onderscheid tussen prestatiedruk vanuit jezelf en vanuit een ander. Ook onderzoeken we of er verschillen zijn tussen verschillende studies, de fase van de studie of de woonsituatie van een student.

Actie: maak het bespreekbaar

Aanvullend willen wij een aantal open gesprekken voeren met werkgevers in de Leidse regio over de verwachtingen die zij hebben van starters en welke rol zij spelen bij het ontstaan van factoren van prestatiedruk. Ook laten we daarbij pas afgestudeerden en net werkende aan het woord en vragen wij hun ervaringen te delen in het solliciteren en vinden van werk.

4.3 Huisvesting

Vanzelfsprekend is goede huisvesting cruciaal voor het mentaal welzijn en de ontwikkeling van studenten. Of studenten thuis wonen, in een studentenhuis gaan wonen, of zelfstandig, heeft veel invloed op hun dagelijks leven. De taskforce studentenhuisvesting heeft een sleutelrol in deze kwestie. Deze taskforce, een samenwerking van van de gemeente, universiteit, hogeschool, DUWO en studentvertegenwoordigers heeft als doel een betere balans tussen vraag en aanbod aan studentenhuisvesting te realiseren.

Studentenkamers en verkamering

Het is belangrijk dat de gemeente, onder andere samen met DUWO, door blijft gaan met het ontwikkelen van nieuwe studentenhuisvesting om het groeiend aantal studenten een dak boven hun hoofd te bieden. Daarnaast wonen veel studenten ook in privaat verhuurde woningen. Zeker bij deze laatste categorie speelt verkamering, goed verhuurderschap en overlast een grote rol. Op dit moment is er, in afwachting van een landelijke wetswijziging, een *stand still* in het verkameringsbeleid waardoor er geen nieuwe vergunningen worden uitgegeven. Dit kan wel leiden tot onzekerheid voor verhuurders en huurders (waaronder studenten). Daarom is het wenselijk dat er zo snel mogelijk weer heldere regels komen over verkamering.

Conflicten huurder-verhuurder

Ook conflicten over woonruimte tussen verhuurder en huurder (student) kunnen veel stress veroorzaken. Denk daarbij aan achterstallig onderhoud, betalingsproblemen, of overlast. Met name internationale studenten zijn vaak minder bekend met de regels in Nederland en hun urgentie om een kamer te vinden is vaak hoger. Bij conflicten tussen bewoners en hun huisbaas kunnen studenten terecht bij het huurteam. Zo is de huisbaas in het geval van vergunningsproblemen verantwoordelijk voor het vinden van vervangende woonruimte voor de bewoners van een studentenhuis, maar is dat lang niet altijd bij studenten bekend. Hoewel studenten al vaak van het huurteam gebruik maken, zou het meer bekendheid moeten krijgen, vooral onder Nederlandse studenten.

Woonvormen

De woonvorm van studentenhuisen heeft invloed op het mentaal welzijn. Er wordt al vaak een beeld geschetst van eenzame studenten in afzonderlijke studio's, en hoewel dit deels herkenbaar is, werkt het ook andersom. Sommige studenten (met name zij die later in hun studie zitten) hebben juist behoefte aan eigen studio en voelen zich in een gedeelde woning niet volledig op hun gemak.

Actie: ontmoetingsplaatsen bij zelfstandige complexen

Er wordt samengewerkt met DUWO om ontmoetingsplaatsen te creëren bij grote complexen met zelfstandige studentenwoningen. Hier kunnen bewoners samenkomen,

Door de bril van de student:
Goede huisvesting speelt een grote rol in de gemoedstoestand van studenten, maar zij maken zich ook zorgen over hun toekomstige huisvesting: wat als ik klaar ben met studeren en ik moet uit mijn studentenwoning? Private huur is duur en lastig te vinden, kopen is vaak al helemaal onmogelijk. Organisaties als SHWJ kunnen een uitkomst bieden, maar zijn nu nog weinig bekend onder studenten.

gezamenlijke activiteiten ondernemen en gasten ontvangen, wat bijdraagt aan een vermindering van eenzaamheid en het creëren van een sociaal netwerk. DUWO is hier op sommige locaties al actief mee bezig in de binnenruimte, met name in complexen waar veel internationale studenten wonen. De gemeente heeft echter ook een rol als het gaat om het creëren van publieke buitenruimtes en voorzieningen rond deze complexen.

5. Betrokkenheid studenten

De coronapandemie heeft laten zien dat studenten zeer bereid zijn om zich in te zetten voor de maatschappij. Zo werden door studenten in Leiden verschillende maatschappelijke initiatieven opgezet om kwetsbaren tijdens de pandemie te ondersteunen. Ook werden verschillende projecten opgezet om het welzijn van studenten te verbeteren. Zo introduceerde Frisse gedachtes Leiden een buddysysteem. Ook werd in Delft door studenten de stichting Social Hub opgericht, die zich richt op het ondersteunen en faciliteren van maatschappelijke initiatieven. In Leiden wordt op dit moment aan een soortgelijke stichting gewerkt, namelijk Stichting Mos. Deze voorbeelden geven aan dat studenten graag meedenken en meewerken aan een betere maatschappij. Dit volgde ook uit de bevindingen van het initiatief 'Lieve Mark'. Om die reden riepen zij onderwijsinstellingen en gemeenten op om studenten in dienst te nemen. Zij benadrukten dat door studenten direct te betrekken de problemen die spelen onder studenten effectiever aangepakt kunnen worden. Het afgelopen jaar hebben veel onderwijsinstellingen en gemeenten aan deze aanbeveling uitvoer gegeven. Ook nu het coronavirus een kleinere rol speelt is het belangrijk om studenten te blijven betrekken. Het doel is dus zowel studenten zo vroeg mogelijk bij het maken van beleid te betrekken, maar ook hun eigen initiatieven te ondersteunen.

Rol studentambtenaar

De studentambtenaar verbindt de gemeente en de student met elkaar. Zij kunnen vanuit het eigen netwerk problemen snel signaleren en neerleggen bij de juiste instanties. Daarnaast kan de studentambtenaar de gemeente adviseren over hoe zij studenten het beste kunnen bereiken. Dit leidt enerzijds tot betere communicatie en anderzijds tot een mogelijkheid tot interactie. Voor de studenten kunnen de studentambtenaren een laagdrempelig aanspreekpunt zijn, waardoor ook de studenten de gemeente makkelijker zullen vinden. Dit gaat samen met het, waar mogelijk, verbeteren van de samenwerking met studie-, sport- en studentenverenigingen. Door middel van verenigingen zijn veel studenten het beste te bereiken.

Actie: Studenten-koepeloverleg Leiden

De studentambtenaren hebben een koepeloverleg opgezet dat elke een of twee maanden samenkomt om elkaar op de hoogte te brengen van lopende projecten, onderzoeken, initiatieven en eventuele samenwerkingsmogelijkheden. Bij dit koepeloverleg zullen de studentambtenaren van de gemeente, de werkstudenten van de universiteit, leden van de studentenraad van de hogeschool en het SToP (Studievereniging overlegplatform als overkoepelend orgaan van studieverenigingen) betrokken worden. Daarnaast neemt ook de PKvV, als overkoepelend orgaan van studentenverenigingen, deel. Het doel van dit koepeloverleg is het uitwisselen van informatie en het verbeteren van de samenwerking

tussen de gemeente, onderwijsinstellingen en studenten en de betrokkenheid van studenten bij de stad.

Actie: Terugkoppeling via sociale media

De communicatie tussen de gemeente en studenten zou verbeterd kunnen worden. Om deze terugkoppeling te verbeteren zal een platform op een sociaal medium worden opgericht waarbij de gemeente zich direct kan richten tot jongeren van 16-27 jaar. Via sociale media zijn jongeren het beste te bereiken. Door te focussen op de leeftijdsgroep en niet op een onderwijsniveau wordt voorkomen dat er groepen jongeren zijn die zich niet vertegenwoordigd voelen binnen de inhoud. Op dit platform kunnen filmpjes en berichten geplaatst worden over voor studenten relevante initiatieven, evenementen en projecten binnen de gemeente Leiden. Daarnaast kunnen studenten door middel van dit platform direct mee doen en denken. Het platform zal door een van de studentambtenaren gerund worden. Om dit te realiseren zijn wij in gesprek met communicatie om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.

Actie: Maatschappelijke initiatieven ondersteunen

Maatschappelijke initiatieven zouden nog meer door de gemeente ondersteund kunnen worden. Denk hierbij aan het bieden van advies, financiering of een netwerk. Veel studenten en jongeren willen zich, door middel van een maatschappelijk initiatief, ook inzetten voor het welzijn van studenten. Het blijkt echter dat deze studenten het vaak lastig vinden om de juiste handvatten te vinden om een dergelijk initiatief van de grond te krijgen en daarbij ook niet makkelijk de weg vinden naar de gemeente.

Betere communicatie zoals hierboven genoemd, kan de verbinding tussen de gemeente en studenten verbeteren. Zo kunnen we maatschappelijke initiatieven versterken door de al beschikbare subsidies in de komende jaren beter te communiceren aan studenten. We maken daarvoor onze bestaande subsidieregeling maatschappelijke initiatieven aantrekkelijker voor de studenten door hen wegwijs te maken in de mogelijkheden, er meer over te communiceren en hulp bij de aanvraag te faciliteren.

Actie: Deelname aan een 'social hub' in Leiden

Naar aanleiding van het succes van de 'Student social & mental health hub' in Delft zijn wij in gesprek met studenten die in Leiden een soortgelijke hub op willen zetten. Deze 'Social hub' is een koepelorganisatie die wordt bestuurd door studenten en een verbinding vormt tussen gemeenten, onderwijsinstellingen, studentengroepen en studenteninitiatieven. Zij heeft tot doel om alle maatschappelijke studenteninitiatieven in een stad te inventariseren, ondersteunen en te coördineren. Er zit een enorme potentie in het enthousiasme van studenten om zich in te zetten voor maatschappelijke thema's. Door de *social hub* kan deze potentie, door meer onderlinge coördinatie en samenwerking

enerzijds en ondersteuning vanuit gemeenten en onderwijsinstellingen anderzijds, nog veel meer benut worden.

Actie: Connectie netwerk studentvertegenwoordigers

Er bestaat op dit moment een groot landelijk netwerk aan studentvertegenwoordigers. Bij verschillende gemeenten en onderwijsinstellingen zijn studenten werkzaam maar ook vanuit het Nederlands Kennisstedes Netwerk, de alliantie maatschappelijke impact en studentenwelzijn en vrijwilligersorganisaties zoals Lieve Mark en Stichting Social Hub zetten studenten zich in voor het welzijn voor studenten. De studentambtenaren onderhouden nauw contact met deze verschillende partijen en proberen door middel van het uitwisselen van informatie zoveel mogelijk van elkaar te leren en samen op te trekken.

Internationale studenten

Een groot deel van de studenten in Leiden heeft geen Nederlands paspoort. Het is belangrijk dat ook zij zich vertegenwoordigd voelen binnen de stad. Daarvoor moeten internationale studenten betrokken worden in het netwerk van de studentambtenaren en studentvertegenwoordigers. Ook is het belangrijk dat informatie over bijvoorbeeld een initiatief of een evenement voor studenten, ook in het Engels gecommuniceerd wordt, om zo te laten zien dat deze ook voor internationale studenten zijn bedoeld. Dat zorgt voor meer inclusie en meer interactie tussen internationale en Nederlandse studenten.

Mbo-studenten betrekken

In Leiden studeren ook zo'n 9000 mbo-studenten. Bij de acties worden zij ook meegenomen. Daarnaast is met hen gesproken over hun specifieke vraagstukken en waar zij graag verder bij betrokken willen worden. Zo geven mbo-studenten aan dat zij hun (relatief nieuwe) status als 'student' nog niet genoeg terug zien in de praktijk. Dat gaat bijvoorbeeld om sportfaciliteiten en studentenkorting die bij hbo- en wo-studenten wel geboden wordt, beschikbaarheid van studieplekken of lidmaatschappen bij verenigingen. mbo-studenten zijn hier zelf mee aan de slag, vanuit de gemeente faciliteren wij de verbinding met diverse stadspartners. Daarnaast zijn wij in gesprek met het mbo, zowel met directie als de mbo-raad, om het mbo nog beter in bestaande en komende plannen te betrekken. Onderdeel daarvan is het starten van gesprekken om het mbo deel te laten nemen aan de EL CID-week en in zijn algemeenheid mbo-studenten volwaardig onderdeel te maken van het Leidse studentenleven.

6. Toegang tot zorg

Uit onderzoek van de Leidse huisarts dr. A.M. van den Braken bleek dat studenten met psychische klachten vaak problemen ondervinden bij het vinden en ontvangen van de juiste zorg. Studenten weten niet altijd goed waar ze terecht kunnen met hun problemen. Studentpsychologen van de onderwijsinstellingen bieden bijvoorbeeld hulp bij studiegerelateerde problematiek (bijvoorbeeld faalangst), maar moeten voor psychische klachten doorverwijzen naar de huisarts, die vaker dan gewenst weer moet doorverwijzen naar de 2^e-lijns GGZ. Bij elke stap is er vaak een wachttijd, en ook tijdens deze wachttijd verergert de problematiek. Zodra studenten met een zorgvraag bij de huisarts aankloppen, zijn de psychologische klachten vaak in een vergevorderd stadium. Doorverwijzing naar de GGZ is dan noodzakelijk, maar door wachtlijsten kan het lang duren tot de behandeling daadwerkelijk begint.

Onderzoek specifieke behoefte doelgroep studenten

Er is nu geen specifieke aandacht voor de doelgroep studenten als verbijzondering binnen de groep jongvolwassenen wat betreft hun (mentale) zorgvraag. Hoewel studenten een heterogene groep zijn, kan hun zorgvraag wel in beeld worden gebracht door de verbinding te leggen met de kennisinstellingen. Zo kan er een beter beeld gevormd worden van aan welke zorg deze doelgroep behoefte heeft en ook hoe eerder signalen beginnende problematiek opgepakt kunnen worden, door wie en op welk moment. Hier is vanuit de praktijk van huisarts Van den Braken al kleinschalig onderzoek naar gedaan. In 2022 en 2023 willen we dit onder een veel grotere groep studenten uitvoeren. Een van de onderwerpen die daarin bijvoorbeeld aan bod kan komen is de beschikbaarheid van huisartsenzorg voor studenten; schrijven nieuwe studenten in Leiden zich hierin bij een huisarts, waarom niet? Is er misschien behoefte aan een studentenhuisarts zoals al bestaat in steden als Den Haag en Utrecht?

Door de bril van de student:

Lang niet alle studenten die in Leiden wonen hebben daar ook een huisarts. Soms bewust, maar ook vaak omdat het nog niet bij hen is opgekomen. Veel studenten komen via hun eigen netwerk (huisgenoten, medestudenten) aan een huisarts, maar ervaren ook vaak problemen doordat huisartsenpraktijken vol zitten. Dat moedigt niet aan om hulp te zoeken wanneer het echt nodig is.

Actie: Samenwerking in en rond de zorg

Zoals hierboven geschetst zijn er verschillende plekken en professionals waar studenten met (beginnende of gevorderde) problematiek terecht kunnen, naast wat er aan sociale basis al bestaat waaronder het welzijnswerk en studentorganisaties. Er zijn hier echter wel verbeteringen op mogelijk. Zowel voor studenten die weten waar zij terecht kunnen en geholpen worden, als voor professionals die samenwerking kunnen verbeteren en bijvoorbeeld passende interventies voor deze doelgroep jongvolwassenen kunnen inzetten. We sluiten aan bij de al gestarte ervaringen vanuit de praktijk van Van den Braken. We zorgen dat de informatie uit het doelgroeponderzoek gebruikt wordt voor het verbeteren van samenwerking tussen verschillende organisaties en de studenten.

Actie: Routekaart zorg

Nieuwe studerende inwoners van Leiden kunnen worden voorzien van informatie over zorg en mentaal welzijn, en waar zij terecht kunnen voor hulp, in de vorm van een routekaart zorg. Deze routekaart wordt in samenwerking met de doelgroep gemaakt, en wordt vervolgens weid verspreid onder studentenverenigingen en onderwijsinstellingen. Het is belangrijk deze informatie ook in het Engels te verstrekken aan buitenlandse studenten, aangezien zij vaker te maken hebben met psychosociale klachten maar minder bekend zijn met het Nederlandse zorgsysteem en er dus vaak een grotere afstand tot hebben.

7. Preventie

Om ernstige mentale problemen te voorkomen, is preventie in het vroegste stadium ook een belangrijk onderdeel. Er zijn veel verschillende facetten van het studentenleven die bijdragen aan het mentale welzijn en zo preventief kunnen werken.

Internationale studenten en eenzaamheid

Zoals eerder genoemd zijn internationale studenten een belangrijke groep in Leiden, maar ze zijn vaak moeilijker te bereiken dan Nederlandse studenten. Ze spreken vaak geen of beperkt Nederlands, en zijn ook minder vaak lid van de studentenverenigingen waarmee de gemeente vaak (al dan niet via de PKvV) contact heeft. Internationale studenten lijden echter evengoed als Nederlandse studenten – en in sommige gevallen zelfs nog meer – aan welzijnsproblemen. Psychosociale klachten komen vaker voor onder internationale studenten, en zeker tijdens de lockdowns het afgelopen jaar gaven veel internationale studenten aan zich eenzaam te voelen, zoals ook bleek uit onderzoek van DUWO. DUWO identificeerde een groep, over het algemeen alleenwonende, internationale studenten die in bijna volledige isolatie leefden. Dit was ook het gevolg van angst voor het coronavirus en problemen bij de communicatie van de coronaregels. Nu de pandemie een nieuwe fase heeft bereikt is het een belangrijke zaak om deze groep weer uit hun isolement te krijgen.

Internationale studenten en informatievoorziening

Het is voor internationale studenten lastiger dan voor Nederlandstalige studenten om aan de juiste informatie te komen, en bovendien hebben ze vaak een kleiner netwerk dan Nederlandse studenten. Dat kan ertoe leiden dat ze met verkeerde informatie naar Nederland komen; veel buitenlandse studenten onderschatten bijvoorbeeld de prijzen van kamers en hoeveel moeite het kost om er een te bemachtigen. Ook tijdens de coronacrisis bleek uit onderzoek van DUWO dat de informatievoorziening aan internationale studenten niet altijd goed was, zeker als het ging om de nuances van de coronamaatregelen.

Veel andere studentensteden hebben digitale Engelstalige platformen met belangrijke praktische informatie. In Leiden ontbreekt een dergelijk platform. Alleen de universiteit biedt informatie op de eigen site voor studenten die naar Leiden willen komen. Voor een Nederlandstalige studenten is meer en gevarieerdere informatie beschikbaar; denk aan leidenstudentenstad.nl, een website die niet in het Engels beschikbaar is.

Actie: informatieplatform

We willen ervoor zorgen dat er een Engelstalig informatieplatform komt waar internationale studenten vooraf informatie kunnen vinden over wonen, studeren en recreëren in Leiden, passend binnen de visie van internationalisering. Op dat platform moet informatie te vinden zijn over praktische zaken als wonen, werken, huurrechten en OV. Ook moet het kunnen doorverwijzen naar bijvoorbeeld de zorgroudekaart, pagina's van het huurteam, en studenten- en sportverenigingen en cultuurorganisaties waar (internationale) studenten zich bij aan zouden kunnen sluiten. Er kan ook een sociale media-account worden gekoppeld

aan dit informatieplatform om de doelgroep nog beter te kunnen bereiken. Het platform als geheel moet ook toegespitst zijn op jongeren, en dus minder zakelijk zijn dan bijvoorbeeld Leiden Expat Centre. Het doel is dat internationale studenten nog meer meedoen in Leiden en zich verbonden voelen met de gemeente.

8. Het verbeteren van het sociale klimaat

Een veilig sociaal klimaat is voor elke student essentieel om zich goed te voelen in de stad. Incidenten zoals de aanrandingen en verkrachting in de binnenstad in 2019 hebben dit gevoel van veiligheid destijds tijdelijk sterk doen afnemen; vrouwelijke studenten voelden zich er niet meer goed bij om 's avonds alleen over straat te gaan. Er is gebleken hoe kwetsbaar het gevoel van veiligheid, in het bijzonder 's avonds laat, is.

Veel partijen in de stad zetten zich nu al actief in ter verbetering van de sociale veiligheid en het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag. Bij veel studentenverenigingen is er in de introductieperiode aparte aandacht voor dit onderwerp, ook met hulp van de wijkagent. Daarnaast zijn er bij alle studentenverenigingen vertrouwenspersonen actief. De universiteit biedt trainingen aan voor deze vertrouwenspersonen, alsmede voor bestuurders en barpersoneel over *consent* en hoe om te gaan met grensoverschrijdend gedrag. Bovendien hebben veel studentenverenigingen in hun huishoudelijke reglementen regels en potentiële sancties opgesteld met betrekking tot deze onderwerpen. Als gevolg van deze initiatieven is er in de afgelopen jaren dan ook al veel verbeterd op het gebied van sociale veiligheid. Het is belangrijk om deze stijgende lijn voort te zetten door deze ontwikkelingen te bevorderen. We hebben daarin als gemeente vooral een verbindende rol: bijvoorbeeld door kennisinstellingen aan initiatieven vanuit studenten te binden, en studentenverenigingen in contact te brengen met potentiële partners zoals een wijkagent.

Door de bril van de student:
Grensoverschrijdend gedrag is ook zeker relevant voor studentenverenigingen, die vaak functioneren als uitgaansgelegenheden en waar soms verschillende machtsverhoudingen zijn. Verenigingen moeten zich bewust zijn van deze risicofactoren; niet alleen het bestuur, maar ook barpersoneel en ordecommissies spelen hierin een belangrijke rol.

Actie: Ondersteuning Voorstelling stichting Time Out

We ondersteunen samen met de universiteit de productie van een voorstelling van stichting Time Out. Deze voorstelling bestaat uit adaptief theater over sociale veiligheid. Dit project wordt voor en met jongeren gerealiseerd, is actueel, interactief, positief, en onderzoekt de sociale veiligheid onder jongeren. De voorstelling is een weerspiegeling van de actuele stand van zaken op basis van input van jongeren, zichtbaar gemaakt door professionele podiumkunstenaars. Tijdens de interactie en het nagesprek van de voorstelling geven zij, en de jongeren zelf, tekst en uitleg over hoe zij sociale veiligheid zien en komen met oplossingen hoe sociale veiligheid gewaarborgd kan worden. Door deze voorstelling te ondersteunen draagt de gemeente bij aan de bewustwording van de nodige verbetering van onze sociale veiligheid.

Actie: Kerngroep seksueel ongewenst gedrag

In mei 2022 is een kerngroep opgezet met zowel de PKvV, het SToP, politie, hogeschool, universiteit en Stichting Slachtofferhulp. Het doel is drieledig: preventief het gesprek aangaan met studenten over thema's als consent en wat (niet) normaal is in de omgang. Daarnaast willen zij de professionele communicatie verbeteren zodat slachtoffers van ongewenst gedrag beter weten bij wie ze terecht kunnen en die contactpersoon ook

directer kan doorverwijzen. De meldingsbereidheid vergroten is daarbij een derde groot doel. De kerngroep heeft tijdens de EL CID een eerst gezamenlijk campagne gelanceerd en kijkt nu naar de gezamenlijke mogelijkheden om preventief seksueel ongewenst gedrag tegen te gaan

Actie: drugs- en alcoholgebruik

In de afgelopen twee jaar is er door coronamaatregelen veel minder ruimte geweest om uit te gaan. Het algemene beeld bij studentenverenigingen is dat de generatie die nu begint met uitgaan minder ervaren is en sneller over hun grenzen heengaat. Daarnaast zijn er signalen dat het middelengebruik onder studenten de afgelopen jaren is toegenomen. We zien dat bijvoorbeeld de universiteit meer aandacht besteed aan dit thema voor zowel binnen als buiten de muren van hun gebouwen. In november wordt er vanuit de gezamenlijke Verklaring Studentenwelzijn een brainstorm georganiseerd met als doel te inventariseren waar studenten graag de hulp van onze organisatie kan gebruiken in het tegengaan van de negatieve kanten van drugs- en alcoholgebruik.

Doelstelling	Acties	Status	Betrokken partijen
Het verminderen van de stress en druk door externe stressoren			
	Informatie- en voorlichtingsloket studiefinanciering	Op te starten	Rechtswinkel, schuldhulpmaatje, stadsbank, kenniscentrum psychologie en economisch gedrag
	Informatievoorziening DUO	Deels lopend	DUO, landelijk netwerk werkstudenten/studentambtenaren
	Bespreekbaar maken prestatiedruk	Op te starten	Werkgevers in de regio, afgestudeerden
	Gezamenlijke ontmoetingsruimtes bij studentencomplexen met zelfstandige woningen	Lopend	Incluzio, DUWO
	Onderzoek naar factoren prestatiedruk in samenwerking met onderwijsinstellingen	Op te starten	Universiteit, hogeschool
Betrokkenheid studenten			
	Social media platform gericht op jongeren	Lopend	Gemeente
	Koepeloverleg	Lopend	Universiteit, Hogeschool, politie, PkvV
	Maatschappelijke initiatieven ondersteunen	Lopend	
	Connectie netwerk studentenvertegenwoordigers	Lopend	Landelijk netwerk werkstudenten/studentambtenaren
Toegang tot zorg			
	Routekaart voor hulp en zorg	Lopend	Onderwijsinstellingen (student support), zorgaanbieders, DUWO, studentenverenigingen
	Samenwerking in en rond zorg	Lopend	o.a. praktijk Van den Braken
Preventie			

	Engelstalig informatieplatform; model Leiden Expat Centre	Op te starten	(Internationale) studentenverenigingen, PKvV, eventueel kennisinstellingen
Sociaal klimaat			
	Ondersteuning voorstelling stichting Time-Out	Lopend	Universiteit, hogeschool, Time-Out
	Kerngroep SOG	Lopend	Universiteit, hogeschool, politie, stichting slachtofferhulp, PKvV, SToP
	Alcohol- en drugsgebruik	Op te starten (november)	Studentenverenigingen, horeca, DUWO, GGD, Kennisinstellingen, Breijder